

2005-2006

Kamerorkest

**Kamerorkest Moscow Soloists . Joeri Basjmet
Sviridov . Schnittke . Sjostakovitsj/Tsjaikovski
Prokofjev/Barshaj**

vrijdag 2 december 2005

Kamerorkest . Seizoen 2005-2006

Oxalys . Sophie Karthäuser
vrijdag 14 oktober 2005

**Kamerorkest Moscow Soloists . Joeri Basjmet
vrijdag 2 december 2005**

Beethoven Academie . Hervé Niquet
Cédric Tiberghien
dinsdag 21 februari 2006

Beethoven Academie . Hervé Niquet
Véronique Gens . Catherine Mertens
vrijdag 5 mei 2006

begin concert **20.00 uur**
pauze omstreeks **20.45 uur**
einde omstreeks **21.50 uur**

ism. **Europalia Russia**

 europalia.russia

Organizers from Russian side are the Federal Agency of Culture and Cinematography, the International Confederation of Theatre Associations, the Federal State Entity State Museum and Exhibition Center ROSIZO, the Moscow State Academic Philharmonic, IMA-Consulting and the Embassy of Russian Federation in Belgium.
Belgium: SPF Affaires Etrangères / FOD Buitenlandse Zaken, Politique scientifique Fédérale / Federaal Wetenschapsbeleid, SPF Emploi / FOD Arbeid, Vlaamse Gemeenschap, Communauté française de Belgique, Deutschsprachige Gemeinschaft, Région Bruxelles-Capitale, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Union européenne / Europese Unie

het Kamerorkest Moscow Soloists wordt gesteund door Novatek en Bosco di Chiliedgi

inleiding door **Gert Haelterman** . **19.15 uur** . **Foyer**
teksten programmaboekje **Gert Haelterman**
coördinatie programmaboekje **deSingel**

Gelieve uw GSM uit te schakelen!

Cd's

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAverVIER, Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70
www.tklavervier.be

Foyer deSingel

enkel open bij avondvoorstellingen in Rode en/of Blauwe Zaal
open vanaf 18.40 uur

kleine **koude of warme** gerechten te bestellen vóór 19.20 uur
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens pauzes

Hotel Corinthia (Desguinlei 94, achterzijde torengebouw ING)

- Restaurant HUGO's at Corinthia
open van 18.30 tot 22.30 uur
- Gozo-bar
open van 10 uur tot 1 uur, uitgebreide snacks tot 23 uur
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw toegangsticket van deSingel voor diezelfde dag

Kamerorkest Moscow Soloists

Joeri Basjmet altviool & muzikale leiding

Georgy Sviridov (1915-1998)

Symfonie voor strijkers, opus 14

Alfred Schnittke (1934-1998)

Monoloog voor altviool en strijkers

pauze

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975)/Alexander Tsjaikovski

Bewerking van het Dertiende Strijkkwartet voor altviool en strijkers

Adagio - Doppio movimento - Tempo primo

Sergej Prokofjev (1891-1953) /Rudolf Barshaj

Bewerking van zes stukken uit 'Visions Fugitives'

“Kunst is een middel om te communiceren, geen doel op zichzelf”

(Modest Moessorgski)

Georgy Sviridov (1915-1998)

Symfonie voor strijkers

De eerste componist op het Russische programma van vanavond is zo goed als onbekend in het Westen. Eigenaardig, want hij was toch de lievelingsleerling van Sjostakovitsj, die hem niet minder dan “een genie” noemde en in Rusland was en is hij nog altijd immens populair.

Hij werd geboren in 1915 in Fatezh, dicht bij Koersk, waar hij zijn eerste muzikale opleiding kreeg.

In 1936 stapte hij het conservatorium van (het toenmalige) Leningrad binnen met een cyclus liefdesliederen op gedichten van Poesjkin. Hij werd meteen toegelaten in de compositieklas van Dmitri Sjostakovitsj.

Liederen, romances en koormuziek lagen hem het nauwst aan het hart, zijn hele leven lang. Inspiratie zocht hij bij de groten van de Russische literatuur (Poesjkin in de eerste plaats, Lermontov, Tolstoj, Pasternak en vele anderen) maar niet alleen bij hen: met zijn liedcyclus op gedichten van de Schotse dichter Robert Burns (1759-1796) kende hij zijn eerste grote succes.

In 1959 waagde hij zich aan een oratorium op teksten van muuraffiches van de revolutiedichter Vladimir Majakovski, hij noemt het ‘Pathetisch Oratorium’. Niemand was er tot dan in geslaagd - of had de moed gehad - die stroeve, harde taal in muziek om te zetten. Het werk werd uitgevoerd in prestigieuze concertzalen en openluchtstadia met duizendkoppige koren en orkesten en werd overal enthousiast ontvangen. Zelfs in Londen. In 1964 kon Sviridov eindelijk een oude droom realiseren: er werden opnamen gemaakt van liederen uit zijn geboortestreek en hij componeerde een cantate voor koor en orkest: ‘Liederen uit Koersk’ op originele populaire melodieën.

In de jaren zeventig en tachtig keerde hij terug naar zijn oude liefde, Alexander Poesjkin, met o.a. een koorcyclus ‘Poesjkin

Garland’ en filmmuziek op Poesjkins verhaal ‘De sneeuwstorm’ die hij daarna omwerkte tot een symfonische suite. Deze werd ontzettend populair en de wals die erin voorkomt, werd zowat het kenwijsje van Sviridov.

Hij was toen al een levende legende, alle grote Russische muzikanten vonden het een voorrecht voor hem te spelen. Elk jaar verschenen er nieuwe composities, allemaal werden ze onmiddellijk uitgegeven.

Sviridov stierf net vóór het Orthodoxe Kerstfeest, in januari 1998. Hij was drieëntachtig jaar. In Rusland zegt men dat alleen de rechtvaardigen in die periode de aarde verlaten.

Na de dood van Sviridov vonden zijn erfgenamen een heleboel onuitgegeven en ongekende composities in zijn archieven, maar echte grote werken zaten er niet meer bij.

De **Symfonie voor strijkers** dateert uit 1940, ze werd destijds wel uitgevoerd, maar er bestaan geen opnamen van en lange tijd was ze in de vergetelheid geraakt.

Joeri Basjmet, de leider van de Solisten van Moskou, heeft ze enkele jaren geleden terug opgediept.

Zoals andere vroege werken van Sviridov is het een wat eclectische compositie: een mix van zijn eigen stijl, die hij toen nog niet helemaal gevonden had, met invloeden van Rachmaninov en - het kan bijna ook niet anders - van Sjostakovitsj bij wie hij studeerde van 1936 tot 1941.

Zijn orkestrale muziek wordt geroemd om haar transparantie en gloed.

De dirigent Sjernisjenko (Capella Sint Petersburg) zei over hem: “Om het even waar we zijn muziek uitvoerden was het publiek betoverd door de expressieve en melodieuze klanken. Hoe hij erin slaagde om die in heel beknotte en toch overtuigende vormen te gieten, blijft voor mij een mysterie”.

Alfred Schnittke (1934-1998)

Monoloog voor strijkers

De vader van Alfred Schnittke werd geboren in Frankfurt, in een joodse familie van Russische oorsprong die naar de Sovjetunie emigreerde begin twintigste eeuw; zijn moeder was Russische van Duitse afkomst.

Alfred kwam op de wereld in Engels, de Wolga-Duitse republiek van de Sovjetunie.

Zijn eerste stappen in de muziek zette hij in Wenen, waar zijn vader als journalist en vertaler werkte, maar in 1948 verhuisde de familie naar Moskou. Alfred studeerde er af aan het conservatorium in 1961 en doceerde er instrumentatie van 1962 tot '72.

Daarna voorzag hij in zijn levensonderhoud met schrijven van filmmuziek. Het is opmerkelijk hoeveel Russische componisten, grote namen, daarmee hun brood verdiend hebben. Onder anderen de vier die vanavond op het programma staan. Schnittke's bekering tot het katholicisme was een belangrijke stap en mystiek zou in heel zijn verdere werk nadrukkelijk aanwezig zijn.

Schnittke maakte zich vlug los van de invloeden van de muzikale doctrines van de Sovjet-Unie en oriënteerde zich naar de 'moderne' compositietechnieken van het Westen. Stilaan kregen elektronische instrumenten een belangrijke plaats in zijn oeuvre. Natuurlijk stelde dat, en ook de onafhankelijke koers die hij volgde, hem bloot aan heel wat kritiek in het Sovjetmuziekleven. Maar buiten de grenzen steeg zijn populariteit meer en meer. Sinds de omwentelingen in de Russische maatschappij vanaf 1985 volgde de westerse wereld hoe langer hoe meer de culturele ontwikkelingen daar, op elk gebied. En bijgevolg kwamen een heleboel voordien hier onbekende componisten in de belangstelling, ook Schnittke.

Zijn muziek is in het Westen erg geliefd: het is geen ingewikkelde taal, ze spreekt het publiek onmiddellijk aan, is theateraal en emotioneel. Schnittke hield van de klanken uit het verleden én van andere culturen en vond dat een componist een dialoog

Dmitri Sjostakovitsj met leden van het Borodin Kwartet dat in 1970 in Leningrad de wereldcreatie speelde van het Dertiende Strijkkwartet © Lebrecht Collection London

moest aangaan met muziek van àlle tijden. Dikwijls gebruikte hij citaten in zijn werken, maar nooit bleef het alleen maar daarbij: de verschillende atmosferen ervan transformeerde en ontwikkelde hij net zoals de klassieke meesters hun thema's uitwerkten.

'Monoloog' voor altviool en strijkers is een werk uit één stuk waarin toch duidelijk twee delen te onderscheiden zijn. Het is heel expressieve, atonale muziek maar die bijzonder levensecht overkomt.

De altviool heeft het woord, net zoals een spreker die een rede houdt. Het is de stem die voorstelt, die dwingt, die uiterste argumenten aanhaalt, die nadenkt, die discussieert, die toegeeft en die het laatste woord heeft. De strijkers zijn de luisteraars, het publiek, de andere kant van de discussietafel. Soms geven ze hun idee, trachten ze een argument te benadrukken of hun mening te uiten, maar ze worden regelrecht van de kaart geveegd door 'the voice'.

**Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975) / Alexander Tsjajkovski
Strijkkwartet nr 13 in een bewerking voor altviool en strijkers**

Het Dertiende Strijkkwartet van Sjostakovitsj werd geceërd door het Borodin Kwartet in de Glinka Zaal in Leningrad, op 13 december 1970, dus bijna vijfendertig jaar geleden.

Hoewel het uiteenvalt in drie grote secties (Adagio - Doppio movimento - Tempo primo) is het een compositie uit één deel, het enige van al zijn kwartetten. Die vormen trouwens, samen met zijn symfonieën, de hoofdbrok en het belangrijkste deel van zijn oeuvre. In beide genres gebruikt hij dezelfde thematiek en sommige kwartetten ontstaan in dezelfde periode als symfonieën, het zijn zowat hun 'satellieten'.

Het **Dertiende Strijkkwartet in si bemol klein, opus 138** is (samen met de Veertiende Symfonie) het eerste van een aantal werken die een 'afscheid van het leven' zullen blijken.

Sjostakovitsj was toen inderdaad al zwaar ziek en hij was er zich bewust van. De dood werd een obsessie.

In het Twaalfde Strijkkwartet had Sjostakovitsj al blijk gegeven van zijn vakmanschap op het gebied van serialisme. In dit Dertiende Kwartet gaat hij nog verder en behandelt hij zelfs de strijkers als slaginstrumenten - onder meer aan de hand van de 'col legno' techniek (ritmisch op de snaren slaan met het hout van de strijkstok).

De altviool opent het kwartet met een solo, een heel melodieuze en nadrukkelijk ritmische twaalftoonreeks waarvan het chromatisme benadrukt wordt door de kleine secundeafstanden. Alles is somber en pijnlijk.

Het middendeel is wat levendiger en begint met een staccato van de eerste viool. Het wordt helemaal gedomineerd door een lamentatie in trio motief.

De laatste sectie is een soort nocturne waarin de vier instrumenten samen, in eenzelfde beweging, voortschrijden als in een rouwstoet.

Het kwartet eindigt met de altviool die een heel lang aangehouden noot speelt die in stijgende spanning van heel zacht eindigt met een ontzettende forte.

Alexander Tsjaikovski is één van de leden van de Solisten van Moskou, hij bewerkte Sjostakovits' Dertiende Strijkkwartet voor altviool en strijkers en noemde het 'Sinfonia'. Helemaal in de geest van Sjostakovitsj een ode aan de altviool.

Sergej Prokofjev (1891-1953) / Rudolf Barshaj Bewerking van zes stukken uit 'Visions Fugitives'

Prokofjev beëindigde zijn 'Visions fugitives' in 1917, nadat zijn Eerste en Tweede Pianoconcerto in première gingen en ook de 'Skytische Suite' - zijn antwoord op 'Le Sacre du Printemps' van Stravinsky.

Het Pianoconcerto nr 2 veroorzaakte een memorabele heibel omdat hij daar alle grenzen van de fysieke mogelijkheden van de pianist overschreed, maar niet alleen daarom: de criticus N. Bernstein schreef:

"Het is een kakofonie van geluiden die niks gemeen hebben

met geciviliseerde muziek. De cadenzen van Prokofjev zijn ondraaglijk, ze zijn zo'n muzikale puinhoop dat het lijkt of er per ongeluk een inktpot op het papier werd uitgegoten". Nauwelijks één jaar later volgt dan zijn Eerste Vioolconcerto waar onverwacht heel mooie, poëtische en lyrische ogenblikken in voorkomen. Zijn 'Visions fugitives' gaan verder die weg op. Hier is de fijne en intimistische componist aan het werk: hij kijkt er zelf op terug als het begin van een zachtere, kalmere periode. De titel (in het Russisch 'Mimolyotnosti' = 'vergankelijk, kortstondig') vertelt in feite alles: het zijn in muziek gegoten impressies. Prokofjev inspireerde zich op de poëzie van de Russische dichter Konstantin Balmont van wie hij al verschillende gedichten tot liederen had verwerkt:

*In elk vluchtig visioen
Zie ik hele werelden
Die eindeloos veranderen
En schitteren in speelse kleuren van de regenboog.*

Het zijn twintig korte, introspectieve stukjes, sommige duren nauwelijks of minder dan een minuut - een muzikaal schetsboek dat de latere componist van filmmuziek verraadt, want je kan er inderdaad heel uiteenlopende werelden in ontdekken. Prokofjev componeerde de 'Visions' voor piano maar in 1962 bewerkte Rudolf Barshaj vijftien ervan voor zijn Kamerorkest van Moskou. Hij slaagde er wonderwel in het broze karakter en de schoonheid van die vluchtige momenten te bewaren en over te zetten in zijn transcriptie. Heel voorzichtig vermijdt hij effecten en evenmin zoekt hij staaltjes van virtuositeit of instrumentale ontladingen. Samen met Prokofjev tast hij ragfijn elk scenario af.

Kamerorkest Moscow Soloists

In 1992 richtte Joeri Basjmet het kamerorkest de Solisten van Moskou op, samengesteld uit jonge begaafde musici die net afgestudeerd waren van het Conservatorium van Moskou. Het orkest debuteerde in dat jaar in de concertzaal van het Conservatorium. Vlak nadien was het al te zien in Parijs met een succesvol optreden in de Pleyel zaal. Sinds 1992 reist het ensemble door heel Europa en speelt het in de grootste concertzalen van New York, Londen, Parijs en Amsterdam. Het orkest toerde zelfs in Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Hongkong, Taiwan en Israël en het was te gast op bekende festivals als de BBC Proms, het Evian Festival, het Festival van Montreux, het Sydney Festival en het jaarlijkse Decembereveningfestival in Moskou. De Solisten van Moskou hebben samengewerkt met gerenommeerde solisten als Sviatoslav Richter, Gideon Kremer, Mstislav Rostropovitsj, Viktor Tretyakov, Maxim Vengerov, Barbara Hendrickx, Lynn Harrell en James Galway. Voor EMI Classics nam het ensemble met Kremer, Rostropovitsj en Basjmet het Triple Concerto van Schnittke op, en voor Sony Classical - dankzij het exclusiviteitscontract van Basjmet - een cd met werken van Brahms en Sjostakovitsj. Deze laatste werd genomineerd voor een Grammy Award. De Solisten van Moskou hebben daarnaast ook opnamen gemaakt voor de Russische televisie, voor de BBC, Radio Bavaria, Radio France en voor NHK in Japan. In maart 2000 toerde het ensemble door de Verenigde Staten met optredens in de Carnegie Hall in New York, de Concert Hall in Chicago en in Los Angeles, Seattle en Fort Worth. In juni 2001 nam het ensemble deel aan het Casals Festival in San Juan, Puerto Rico. In 2003 toerde het ensemble opnieuw in de Verenigde Staten.

Joeri Basjmet

Joeri Basjmet werd in 1953 in Rostov-on-Don geboren. Aan het Conservatorium van Moskou volgde hij les bij Vadim Borissovski en Fiodor Druzhinin. In 1975 werd Basjmet laureaat van het Internationale Concours in Boedapest en in 1976 won hij de eerste prijs op het Internationale Concours voor altviolisten in München. Het repertoire van Joeri Basjmet omvat werken uit verschillende stijlen en tijden. Schnittke, Kantseli, Denisov, A. Tsjaikovsky, Gubaidulina, Tavener, Ruders en vele andere hedendaagse componisten droegen werk aan hem op - in totaal vijfenveertig concerto's - en zo werd het beperkte repertoire voor altviool aanzienlijk uitgebreid. De recitals van Joeri Basjmet en de concerten met bekende musici als Richter, Rostropovitsj, Stern, Mutter, Kremer stonden garant voor prachtige uitvoeringen en bijgevolg volle zalen. Joeri Basjmet gaf als eerste altviolist solorecitals in beroemde concertzalen als de Carnegie Hall in New York, het Concertgebouw in Amsterdam, de Barbican in Londen en de Scala van Milaan. Hij werkte samen met uitstekende dirigenten als Kubelik, Ozawa, Rojdestvenski, Sir Colin Davis, Gardiner, Rostropovitsj, Gergiev, Dutua, Marriner, Tilsen Thomas, Mazur, Haitink, Rattle, Harnoncourt en Temirkhanov. Als solist en dirigent werkt Joeri Basjmet samen met wereldvermaarde symfonische orkesten als de Berliner Philharmoniker en Symphoniker, de Philharmonic van New York, de Chicago Symphony, de Boston Symphony, de London Symphony, Radio France, het Orkest van Parijs, de Bayerische Rundfunk, de Wiener Philharmoniker, enz. Joeri Basjmet was te gast op bekende festivals in onder meer Brussel, maar ook Tanglewood, Bordeaux, Menton, Kuhmo, Mikkeli, Kreuth, Siena, Stresa en Sorrento. Hij is artistiek directeur en organisator van festivals in Tours en op Elba. Hij neemt ook geregeld deel aan de promenadeconcerten in de Royal Albert Hall in Londen. Joeri Basjmet is organisator en juryvoorzitter van het Internationale Concours voor altviool in Moskou, enig in zijn soort in Rusland. Hij is professor aan het Conservatorium van Moskou, Academicus bij de Kunstacademie in Londen en geeft zomercursussen aan de Academie van Cidzana (Siena), en in Tours. Hij is voorzitter van de internationale wedstrijd voor altviool L. Tetis en jurylid voor het Concours voor Altviool in München. De hoogste erkenning voor Joeri Basjmet was zijn aanstelling tot artistiek directeur van het Decembereveningfestival in Moskou, dat voordien geleid werd door Genius Richter. In 1993 won hij in Londen de prijs van de beste instrumentalist van het jaar en in 1995 werd hij in Denemarken laureaat van een van de meest prestigieuze wereldprijzen, de 'Sonnings Musicfond'. Voorheen werd deze prijs toegekend aan Stravinsky, Bernstein, Britten, Menuhin, Stern, Rubinstein, Sjostakovitsj, Rostropovitsj, Richter en Kremer.

Kamerorkest Moscow Soloists

muzikale leiding & altviool
Joeri Basjmet

viool

Yakovich Stepan
Lomovsky Sergei
Ferents Leonid
Poskrobko Andrei
Shevliakova Irina
Kolgatina Olga
Gourevich Maxim
Ashurov Mikhail
Beshula German

altviool

Balashov Roman
Matcharadze Nina
Astakhov Vitaly
Ilatovsky Alexander

cello

Naidenov Alexei
Solonovich Nikolai
Suss Paul

contrabas

Khlopiev Maxim

www.desingel.be

ABONNEMENTEN

TICKETS

tickets | hoofdingang

Desguinlei 25 . B-2018 Antwerpen

www.desingel.be . tickets@desingel.be

T +32 (0)3 248 28 28 . F +32 (0)3 248 28 00

openingsuren: ma-vr 10-19 uur . za 16-19 uur

administratie v.z.w

Jan Van Rijswijcklaan 155 . B-2018 Antwerpen

T +32 (0)3 244 19 20 . F +32 (0)3 244 19 59

info@desingel.be

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van

STAD ANTWERPEN

AGFA

Koninkrijk
van België
FOCUS

www.desingel.be

Nationale Loterij
U SPILT U HELP